

Sanatın Rolü Bağlamında Sanat Eğitiminde Gereklik Algısı Üzerine Değerlendirmeler¹

Evaluations on the Perception of Necessity in Art Education in the context of the Role of Art

Sayfa | 1841

Zuhal BAŞBUĞ , Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, zuhalbasbug@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 17 Nisan 2024

Kabul tarihi - Accepted: 7 Mayıs 2024

Yayın tarihi - Published: 28 Ağustos 2024

¹"Buluş Yoluyla Öğretim Yaklaşımının Temel Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi" başlıklı yayınlanmamış doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir. Başbuğ, Z. (2024). Sanatın rolü bağlamında sanat eğitiminde gereklik algısı üzerine değerlendirmeler. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2)*, 1841-1855.
DOI. 10.51460/baebd.1469500

Öz. Sanat, insanın fizyolojik, psikolojik yapısının ve insana özgü olan varlık doğasının bir gereksinimi olarak temel ihtiyaçlardan biridir. Sanat insanın “ben buradayım” ifadesinin vücut bulmuş hali, öznenin hareketi, başlangıç durumudur. Buradan hareketle kendisini ifade etme aracı olarak özne, sanatın işlevini doğru anlamlandırabilmesi için sanat eğitime ihtiyaç duyar. Sanatın rolü ve sanat eğitiminde gereklilik algısının sorgulandığı araştırmanın problemini, sanatın ve eğitiminin getirileri, bu getirilerin toplumların dönüşümündeki etkilerine cevap aramak oluşturmaktadır. Araştırmada farklı kavramlar özelinde çeşitli kaynaklardan taramalar yapılmış, sanatın rolü sorgulanmış, sanat eğitimi bu roller doğrultusunda gereklilik algısıyla değerlendirilmiştir. Araştırma nitel araştırma türlerinden literatür tarama yöntemi kullanılarak bilgiler toplanmıştır. Binlerce yıllık evrim süreci geçiren sanat, pek çok farklı başlık altında incelenmiş, disiplinler arası anlamda üzerinde konuşulmuş ve sınırlandırılmıştır. Sanatın gereklilik algısı, pek çok yazar, sanatçı, toplum üzerinden örneklerle incelenmiş, zengin bir kaynak seçkisi oluşturulmuştur. Bu değerlendirmeler ışığında, sanat eğitiminin pek çok disiplinde bir gereklilik olarak görüldüğü, ancak sanat eğitiminin başka disiplinlere hizmet amacı olmaksızın toplumsal dönüşüme sağlayacağı katkılar bakımından önemi vurgulanmıştır. **Anahtar Kelimeler:** “Sanat”, “Sanat eğitimi”, “Sanatın rolü,” “Sanat eğitiminin gerekliliği”.

Abstract. Art is one of the basic needs as a requirement of the physiological and psychological structure of the human being and the nature of human being. Art is the embodiment of the expression “I am here”, the subject’s movement is the initial state. From this point of view, the subject, as a means of expressing herself, needs art education in order to understand the function of art correctly. The problem of the research, in which the perception of necessity in art education is questioned, is to seek answers to the returns of art and education and the effects of these returns on the transformation of their societies. In the article, various sources have been scanned on different concepts, the role of art has been questioned and art education has been evaluated with the perception of necessity in the direction of these roles. Information was collected using the literature review method, one of the qualitative research types. Art, which has undergone thousands of years of evaluation, has been examined under many different titles, discussed and limited interdisciplinary. The perception of necessity of art has been examined with examples from many writers, artists and societies, and a rich selection of resources has been created. In the light of these evaluations, it has been emphasized that art education is seen as a necessity in many disciplines but art education is important in terms of its contributions to social transformation without the aim of serving other disciplines.

Keywords: “Art”, “Art education”, “Role of art”, “Necessity of art education”.

Extended Abstract

Introduction. Art is the embodiment of the expression “I am here”, the subject’s movement is the initial state. From this point of view, the subject, as a means of expressing herself, needs art education in order to understand the function of art correctly. The problem of the research, in which the perception of necessity in art education is questioned, is to seek answers to the returns of art and education and the effects of these returns on the transformation of their societies.

Art is one of the basic needs as a requirement of the physiological and psychological structure of the human being and the nature of human being. From this point of view, it is the whole of movements that start in the mind and continue in the spiritual world, as well as the concepts such as happiness and pleasure. The individual is faced with a dynamic process that develops with environmental factors in parallel with the social interaction of the work of art (Hicks,2004).

The concept of education, which is as old as the history of humanity, emerged when the human being took the form of a systematic program with the level of being able to make sense of objects and communication skills. By nature, human beings want to leave their traces to future generations and these traces have to be permanent because it is important for future generations to be able to read and make sense of these codes and traces according to the age they live in. The unique codes of art education are able to carry their objective characteristics further with the ability to reflect the spiritual world of the artist and the ability to give form to matter. This process described as advanced encompasses a vast history that can last for centuries. When we look at the developed countries, it can be seen that the number of art venues and the artist initiatives of art associations are high. In these societies, which assimilate the critical power of art, the fact that the standard of living is quite high is related to the level of culture. At the same time, it is possible to see that a multicultural approach is realized with art and culture programs (Ballangee & Stuhr, 2001 p.12) The dissemination of art education to the whole society in the form of a systematic program thus revealing the talents unique to human beings bring the reflection of art as a part of social interaction.

The concept, which appears as visual perception, also constitutes a reflection of people’s life and appreciation level. Art education is not just for dynamism but it is also one of the auxiliary elements in its shaping. According to Mercin, (2009), art education is a part of the culture of belief and life based on social sociological elements that deal with the history of humanity. Every social movement has a specific stakeholder. The stakeholders of art education are students, teachers, administrators, supervisors and educators. For this reason, a country’s national education system must have visual arts courses or art courses. The issues related to art education should be discussed and the importance of spiritual development should be emphasized by preparing visuals with examples. The places where these lessons are taught should not be limited to the schools. Museums, galleries, private and official collections should be the lecture areas of the course (Anderson, Eisner & McRorie, 1998, p.17). Undoubtedly, one of the important stages of the art education process is the development of the aesthetic appreciation level. Aesthetic appreciation or reaction is not just about the perception level of the individual. It is also a case of cultural location

Method. In the research, information was collected using the literature review method, which is a type of qualitative research. Literature review is a process consisting of the stages of collecting data and discussing the importance of the collected data, associating the collected data with the problem and classifying the information (Şen, 2005, p. 347).

Results. Art, which has undergone thousands of years of evaluation, has been examined under many different titles, discussed and limited interdisciplinary. Art is necessary, and many writers and artists have mentioned the proof of this with examples from society. Art and art education is a special field in itself and art should exist without serving a different discipline.

Art education should not be considered separately from art, because ensuring the continuity of art in society is a necessary condition at all levels of education starting from pre-school education. Art education can be challenging from time to time in today's education system, where it is given only as a practice. This situation emerges as a deficiency in the institutional framework in art education. The ability to criticize art and the formation of ideas about what art should be is an ability to be gained in this sense.

Discussion and Conclusion. It is not possible for individuals to include art in their lives only with the ability to paint. The pleasure of practicing art is possible with social maturation and unconventional perspective of art education. In this article, which deals with the requirements of art, the concept of art education has been handled at all educational levels and on an interdisciplinary line. In higher education institution programs, art is given as practice and in these institutions, their transformative role on all education levels and disciplines where social change will be achieved rather than art education is important.

Giriş

Sanat belirsizlikten uzak ve tamamen belirli kuralları, estetik dönüşümü olan, sağlam bir zemine oturan tarihsel gelişim içinde yaşamını sürdüren, bütün olarak nitelendirilen ilkeleri içinde barındıran ve belirleyici bir kavramdır. Sanat eseri, ulusal veya evrensel bir zemine oturmak, toplumsal geri dönüşler almak zorundadır. Toplumsal geri dönüşleri alabileceği gelişmiş ve algılayıcı düzeyi yüksek bireylerle mümkündür. İşte bu sebeptir ki sanat eğitimi, her birey için mutlak suretle alınması önemli eğitim programlarından biridir. Toplumun estetik beğeni düzeyi ile doğrudan ilgilidir ve yüksek kültürünün bir yansımasıdır. Toplumsal beğeni düzeyinin ortaya koyulması ve yüksek kültür seviyesine çıkarılmasının en önemli unsurundan biri olan sanat eğitimi sanatın tarihi kadar eski ve bir o kadar önemlidir.

Sanat, insanın fizyolojik, psikolojik yapısının ve insana özgü olan varlık doğasının bir gereksinimi olarak temel ihtiyaçlardan biridir. Buradan hareketle, insan için zihinde başlayan, ruhsal dünyada devam eden, fiziksel özelliğinin yanı sıra mutluluk, haz gibi kavramları içinde barındıran hareketler bütünüdür. Birey, sanat eserinin toplumsal etkileşimine paralel olarak çevresel faktörlerle birlikte gelişen, dinamik bir sürece muhatap olmaktadır (Hicks, 2004). Tarihsel olgu olarak sanat eserlerinin ifade gücü, derin anlamı, sanat eleştirmenlerinin araştırmaları doğrultusunda, ikonolojik araştırma veya betimleme kültüründen bağımsız olarak farklı yorumlamalarla yeni tanımlar ortaya koysa da genel anlamıyla, somut bir varlık olarak insan doğasının yansıması şeklindedir. Sanat eğitimcisi Şükran Pekmezci'ye göre sanat; "Günübirlik gelip geçen bir heves işi değildir. Tutarlı bir eğitim, tutarlı bir dünya görüşü, sürekli bir düşünsel faaliyet, sürekli bir gözlem çabası sanatın temel birikimleridir. Sanatın gelecekle hesaplaşması ve iz bırakması esastır" (Yılmaz, 2015, s. 99). Şükran Pekmezci gibi sanatı genel anlamıyla tanımlarken, kendi sanatını tanımlayan pek çok yazar, sanatçı, aydın bulunmaktadır. Konunun farklı açılardan daha iyi anlaşılabilmesi için Tolstoy'un sanat tanımlamasına değinmekte yarar vardır.

Tolstoy'un "Sanat Nedir?" isimli kitabı, 1898 yılının en çok eleştiri alan yayınlarından biri olduğunda, Tolstoy, bir kenarda oturup, kendi görüşlerinin tartışılmasını büyük bir keyifle takip etmiştir. Tolstoy, burada sanatın ne olduğundan ziyade, birey için ne anlam ifade ediyor olmasıyla ilgilenmiş, cevabının farklı kişilerce verilmesini kaynak olarak, teorik altyapısına doküman toplamıştır. Daha sonra bu dokümanlarını çeşitli makaleler adı altında birleştirmiş ve kitabın diğer baskılarını gerçekleştirmiştir (Wright, 1997 s. 385). Tolstoy (2016)'a göre sanat, "insana yeni şeyler veren ve bir sanatçının ifade ettiği her duygu ve düşüncenin yansımasıdır". Sanatın genel tanımından uzaklaşmayan Tolstoy için sanat, yine insanın aynası şeklinde tanımlanmıştır. Felsefi düşünce sisteminin kavramlarından biri olan ayna kavramı, estetikle birleşince sanatın temel bileşenlerini oluşturan kavramlar bütünü olarak, yeterli veriyi ortaya koymaktadır.

Sanatın rolü ve sanat eğitiminde gereklilik algısının sorgulandığı araştırmanın problemi, sanatın ve eğitiminin getirileri, bu getirilerin toplumların dönüşümündeki etkilerine cevap aramak oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırmada, nitel araştırma türlerinden literatür tarama yöntemi kullanılarak bilgiler toplanmıştır. Literatür taraması, veri toplama ve toplanan verinin öneminin tartışılması, toplanan verilerin problemle ilişkilendirilmesi ve bilginin sınıflandırılması aşamalarından oluşan bir süreçtir (Şen, 2005, s. 347).

Sanatın rolü bağlamında sanat eğitiminde gereklilik algısı

İnsanlık tarihi kadar eski olan eğitim kavramı, insan varlığının nesnelere anlamlandırabilmek düzeyiyle ve iletişim becerisiyle birlikte sistematik bir program şeklini almasıyla ortaya çıkmıştır. İnsan tabiatı gereği, gelecek nesillere kendi izlerini bırakmak ister ve bu izler öylesine kalıcı olmak zorundadır ki gelecek nesillerin kendi yaşadıkları çağa göre bu kodları veya izleri doğru okuması ve anlamlandırabilmesi mümkün olsun. Sanat eğitimi, sanatçının ruhsal dünyasını yansıtabilmek becerisiyle, maddeye form verebilme yetisiyle, doğru kavramsal metaforları ortaya koymasıyla kendi nesnel özelliklerini daha ileriye taşıyabilmektedir. Bu ileri olarak tanımlanan süreç yüzyıllar boyunca sürebilecek geniş bir tarihi kapsamaktadır. Yüksek kültür seviyesine ulaşma kaygısında olan gelişmiş ülkelere bakıldığında, sanat mekanlarının sayısının, kurumsal anlamda sanat birlikteliklerinin, sanatçı inisiyatiflerinin fazla olduğu, dikkatlerden kaçmamaktadır. Sanatın eleştirel gücünü özümseyen bu toplumlarda yaşam standardının oldukça yüksek olması kültür seviyesiyle ilintili bir durum olarak karşımıza çıkarken aynı zamanda çok kültürlü bir yaklaşım sürecinin, sosyal çevrenin, insan doğasının yapılandırma sürecinin başlıca özelliğinin sanat ve kültür programlarıyla gerçekleştirildiğinin görülmesi mümkündür (Ballengee ve Stuhr, 2001 s. 12). Sanat eğitimi bilgi depolama etkinliğidir ve yaratıcı bireyler için bu bilgi depolama özgün formlarla birlikte kişiyi diğer bireylerden ayırarak kültürel anlamda daha donanımlı hale getirmektedir. Sanat eğitimine, çeşitli bileşenler ve ilkeler ışığında bakıldığında, "gereklilik algısını" ayrıntılı bir bakış açısı ile incelemek mümkün olacaktır.

Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek (Akengin, 2005) sanat eğitiminin başlıca ilkelerindedir. San'a göre (2003, s. 24) işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğreten eğitimlerin başında sanat eğitimi gelmektedir. Bu yetiler vasıtasıyla insanlar, sadece bakmakla ilgilenmemeli, aynı zamanda görmeyi, dokunmayı, duyumsamayı ilerletmeli ve yaratıcılığını geliştirmelidir. Sanat eğitimiyle birlikte birey ruhsal ve bedensel eğitim bütünlüğü sürecinde estetik duygularını geliştirerek yetenek ve yaratıcılığını ortaya çıkarmaktadır. Sanat eğitimi insanların duyarlılıklarını geliştirmekte, sınırlarını zorlamakta ve kişisel gelişimine katkı sağlamakta, dolayısıyla birey bu yolla kendini tanımlamaktadır (İstiflioğlu Orhon, 2008). Sanat eğitimi, bütünlük ve temel bir yetenek deneyimidir. Aynı zamanda insan yaşamına canlılık getirecektir (Carter, 2008, s. 97). Sanat eğitimi, bireyin topluma ve dünyaya bakışına olumlu yönde tesir edecek, fikir özelliklerini geliştirecek, daha özgür ve özgün düşünebilecek, sorunlara yaratıcı çözümler getirebilecek, bir birey olarak karakter bulmasına sebebiyet verebilecek önemli eğitim bileşenlerinden bir tanesidir. Kısacası sanat eğitimi, aynı zamanda insan hayatına olumlu yönde biçim veren özellikler barındırmaktadır. Gelişmiş toplumlar incelendiğinde, sanat eğitim politikaları dikkati çekmektedir. Bu yönde araştırmalarıyla tanınan ve ülkemizde de sanat eğitiminin Başbuğ, Z. (2024). Sanatın rolü bağlamında sanat eğitiminde gereklilik algısı üzerine değerlendirmeler. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2), 1841-1855.*
DOI. 10.51460/baebd.1469500

gelişimine büyük katkı sağlayan John Dewey' in sanat eğitim politikaları önemli özellikler barındırmaktadır. Ona göre, sanat eğitim politikası ve araştırması ayrılmaz iki alandır. Sanat eğitim politikası, aynı zamanda kültürel politikayla paralellik göstermektedir (Dewey, 2015, s. 277-278). Türkiye'de Cumhuriyet dönemi sanat ve eğitim politikaları şekillenerek, 1933 Üniversite Reformu'ndan sonra bugünkü haliyle eğitim kurumlarımızın dinamik yapısını oluşturan modeller benimsenerek, eğitim şuralarında tartışılmış ve son halini almıştır. Sanat eğitim programları incelendiğinde Birleşik Krallık'taki sanat eğitim merkezlerinin bu anlamda çok zengin fikirlere sahip olduğunu görmek mümkündür. Burada sanat eğitimi sadece bir ders değil aynı zamanda bir fikir birlikteliğidir (Campana, 2015, s. 280). 1965 yılındaki reform hareketleri kapsamında sanat eğitim müfredatı genişletilerek bilimsel anlamda yeni çalışmalar yapılmış ve bu kapsamda ABD'de Penn State Araştırma ve Müfredat Geliştirme Seminerleri düzenlenerek, sanat eğitiminin muhtemel sorunlarına çözüm arayışları getirilmiştir (Marche, 2002, s. 25). Kanada'da 1969 yılında, sanat eğitimi ile ilgili bir uzmanlık sertifikasyon programı düzenlenmiş, bu programı başarıyla tamamlayanlara diploma hakkı getirilmiş, bu diplomaya sahip olanlara, sanat eğitimcisi unvanı verilmiştir. 1970 yılında da Güzel Sanatlar programı hazırlanmış, 1974 yılında Concordia Üniversitesi ile Loyola Koleji bünyesinde, ortak bir Güzel Sanatlar Fakültesi kurulmuştur. Kanada'da sanat alanında ilk doktora programı, 1977 yılında kurulan bu Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesinde açılmıştır (Vaughan, vd., 2017, s. 31). Sanat eğitimi alanında Kanada'da ilk doktora programının açılması, sanatın aynı zamanda bir bilim alanı olarak tanınmasını ve geliştirilmesinin önünü açmıştır. Sanatın bir bilim alanı olarak görülmesiyle birlikte, görme, hissetme, uygulama, dokunma gibi ihtiyaçların yeni belirlenen yöntem ve teknikler ışığında araştırılması, sanat eğitiminin aynı zamanda bir ihtiyaçlar bütünü olarak tespit edilmesinin gerekliliğini ortaya koymuştur (Buyurgan ve Mercin, 2005, s. 9). Sanat eğitimi asla salt uygulama esaslarına dayalı, fikirsiz bir temeli olmayan, sadece harekete dayalı esasları olan bir eğitim modeli değildir. Sanat eğitimi yönlendirici, güdüleyici, teorik temele dayalı ve insan beyninin düşünmesini sağlayan pratik ve teorik ağırlıklı bir eğitim modelidir. Milbrandt, Miraglia, Zimmerman, (2018)'de yayınlanan makalesinde şu konuların altını çizmiştir. Sanat eğitimi araştırmalarında üç nokta önem arz etmektedir. Birincisi, öğretim sürecinde teorik bilginin gerekliliği, ikincisi, öğretim alanının yeterliliği, üçüncüsü, paydaşların doğru belirlenerek üretim sürecine katkılarının belirlenmesi şeklindedir. Bu üç aşama, sanat eğitimi sürecinde karşılaşılan güçlüklerin temel nedenleri arasında gösterilmekte ve sanat eğitiminin teşvik edilmesi, ulusal ve uluslararası düzeyde yaygınlaştırılması noktasında, araştırmacıların ortaya koyduğu noktalar olarak dikkati çekmektedir (Milbrandt, Miraglia ve Zimmerman, 2018, s. 53). Sanat eğitiminin bu üç aşamalı eğitim modeli dikkate alındığında, materyal kullanımının teorik dersleri olduğu kadar, uygulamalı dersleri de etkileyecek düzeyde önem arz ettiği ortadadır. Ülkeden ülkeye, toplumdan topluma farklılık gösteren bu eğitim modelleri, Türkiye'de de belirli bir standarda ulaşmıştır. Türk sanat eğitimi sistemi özellikle de Dewey'in göstergeleri ışığında, kendine hareket alanı bulmuştur.

Dewey ve James'e göre eleştiri, tarihsel ve belirli bir amaç duygusu etrafında dönen tasarım bileşenleri, tasarım sürecinin temel felsefesini oluşturmaktadır (Moszkowicz, 2013, s. 332). Bu temel felsefe, sanat eseri tasarım sürecinde, estetik ve eleştiri kavramlarıyla birlikte kullanıldığında sanat pratiğinin önemli bir aşamasına işaret etmektedir. Bu aşamalar arasında gelenek ve özellikle uzmanlık gerektiren çağdaş sanat eleştirisi, sanat pratiğinin uygulama süreci kadar önemlidir. Burada estetik kavramının sanat eseriyle ilişkilendirilmesi, sanatçı açısından beğenilme kaygısı taşıması ve anlatı dilinin özelleştirilmesi açısından sanatı, bir bütün halinde izleyiciye sunmasıyla ilgili bir durumdur.

Bunun içindir ki sanat eserinin gözlemlenebildiği bir platforma ihtiyaç duyulmaktadır. Platform kavramı, sanat eserinin mekanla özdeşleştirilmesiyle de Batı sanatındaki kullanımıyla “açık platform” şeklinde ifade edilmiştir. Bu sebeple, disiplinlerarası/kültürel/yerel gibi toplumsal terimler, çoğulluğu çağrıştırırken, genele hitap etmektedir. Sanatta bu açık platform kullanma şekli özellikle kavramsal sanat yapan sanatçılar tarafından sıklıkla sorgulanmıştır. García-Dory’nin eleştiri metodolojisinde “yerleştirme” sanatçıların “mobil yöntemi” sıklıkla kullanılmasına atıf yaparken, programatik ifadelerle avant-garde politik ve estetik radikalliği üzerine varsayımlarıyla, konuyu sanat eğitiminin gerekliliği üzerinde ele almaktadır (Holert, 2016, s. 61). Özellikle açık platform veya yerleştirme düzenine göre belirli bir mekânda sergilenen işlerin, toplumsal düzeyde yerellikten genele doğru gitmesi, sanat eğitim sürecinin, estetik değerlendirme algısının gelişimine büyük katkı sağlayacağını söylemek mümkündür. Toplumsal şekillenmede büyük öneme sahip bu genellik, kavram terminolojisi açısından sanatçıyı kendi bireyselliğinden sıyrarak, toplumun bir materyali haline getirmektedir. Buradan hareketle, sanat eğitimi, sadece sanatçı adayları için toplumsal düzlemde çekirdek yapıdan itibaren her kademe ve yaştaki insanlar için büyük gerekliliğe sahiptir.

Toplumsal dönüşümde sanat eğitimi

İnsanın takdir bekleyen bir varlık olarak sanat eserini en mükemmeliyetçi biçimde gösterme gayreti, almış olduğu sanat eğitimini yansıtmaya açısından önemlidir. Sanat, aynı zamanda yaşam kalitesini yükselten ve hayatın güzelliklerini gösteren bir görsel algı betimlemesidir. Görsel algı olarak karşımıza çıkan kavram, aynı zamanda insanın yaşam ve beğeni düzeyinin yansımaları oluşturmaktadır. Sanat eğitiminin toplumun temelini oluşturan bir kültür yapısı olarak sistematik bir program şeklinde tüm topluma yayılması, böylece insana has yeteneklerin ortaya çıkarılması, toplumsal olarak karşılık bulması ile mümkün olmaktadır.

Sanatçılar farklı formlar meydana getirerek, kendi mesajlarını topluma yaymakta, böylece anlaşılma ve yorumlama imkanını toplumla paylaşmaktadır. Her sanat eseri olarak nitelendirilen madde, sanat eseri sayılmayabilir. Bu değerlendirmeyi yapacak olan toplumdur (Gökay, 2009, s. 14-15). 1960’ların Amerika’sında “sanat, sanat içindir” sloganıyla başlayan toplumsal hareket, bu değerlendirmede sanat nesnesini toplumun beğeni düzeyinin dışına çıkararak, aslında özgürlükçü ortama yeni sanatçılar kazandırmayı hedeflemiş ve kısmen bunda başarı sağlamıştır. Ancak burada değinilen toplumsal hareket olarak nitelendirilen, doğu kültürünün sanata tamamen estetik ilkelerle yaklaşması ve sanatın çıkış noktasının toplum varlığında vücut bulmasıdır. Burada sözü edilen toplumsuz bir sanatın düşünülemez oluşu, doğu kültürünün Amerikan dayatmasına karşı bir eleştirel bakış açısını yansıtmaktadır. Bu sloganların geniş kitleler tarafından kabul görmesi, sanatın rolü bağlamında gücünü ve eğitim ihtiyacını ortaya çıkaran farklı sloganların gelişmesine ve sanat düşüncesinin etkileşimine katkı sağlamıştır.

Sanatın doğası gereği belirsizlik olarak ifade edilen kavram toplumsal oluşumuyla tamamen zıt bir durum ortaya koymaktadır çünkü sanat nesnesi veya eser maddi bir formdur. Toplum bu formun dönüşüm ve etkileşim biçimini değerlendiren yegâne oluşumdur. Sanat eğitimi, sadece toplumsal dinamizm için değil, aynı zamanda şekillenmesinde de yardımcı elemanlardan biridir. Bu nedenle, bir ülkenin milli eğitim sisteminde mutlak surette görsel sanatlar dersiyle farklı içeriklere sahip sanat dersleri bulunmalı, sanat eğitimiyle ilgili konular ele alınmalı, örneklerle görseller

hazırlanarak, ruhsal gelişim için önemi vurgulanmalıdır. Bu derslerin işlendiği mekanlar sadece okulla sınırlı kalmamalı, müzeler, galeriler, özel ve resmi koleksiyonlar bu kapsamda dersin anlatı mekanları olmalıdır (Anderson, Eisner ve McRoriel, 1998, s. 17). Sanat eğitim sürecinin önemli aşamalarından biri şüphesiz ki estetik beğeni düzeyinin geliştirilmesidir. Estetik beğeni veya tepki, sadece bireyin algı düzeyiyle ilgili bir durum değil, aynı zamanda kültürel konumuyla ilgili bir durumdur. Bu sebeple, kültürel anlamda gelişim gösterecek bireylere, sanat eğitiminin yanında, estetik tepki ve beğeni eğitiminin de verilmesi zorunludur. Parsons'un görsel sanatlar anlayışında estetik etki, soru-cevap gibi öğretimi etkileyen bir etki tepki unsurudur (Kindler, Pariser, Berg, Liu ve Dias, 2002, s. 149). Estetik algı geliştirilebilecek algı modelidir. Doğru sanat eğitimiyle, estetik algı düzeyi geliştirilebilir ve yüksek kültür seviyesine ulaşılabilir. Orta çağdan itibaren sanat, yüksek kültüre sahip toplumların önemli bir iletişim aracı olarak günümüze kadar devam etmiştir. Ancak bugün, sanat kurumlarında verilen estetik beğeni eğitimiyle, toplumun her kademesine ulaşan ve toplumsal yükselişi sağlayan bir sanat eğitiminden söz etmek mümkündür. Sanat eğitimi, sadece belirli plastik öğeleri tanımlayan veya onları algılayan bir eğitim değildir. Aynı zamanda sanat eğitimi, bilgiyi işleyerek yeniden yapılandıran bir eğitim modelidir. Bu nedenle güzel sanatlar eğitimi veren kurumların başlıca amacı sanatçı yetiştirmek veya sanattan anlayan bireyler yetiştirmek değil, aynı zamanda yüksek kültürel birikime sahip toplum bireyleri yetiştirmektir. Toplum bireyleri arasında oluşacak etkileşim, teorik anlamda kuramsal yeni modellerin, farklı bakış açılarının ortaya çıkmasına olanak sağlaması açısından önemlidir. Toplumsal etkileşimin sağlanması aynı zamanda müzeler önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Christensen-Scheel (2018, s. 117)'e göre; çağdaş sanat müzeleri, toplumsal anlamda sürekli etkileşim içinde olacak fiziksel ve sosyal yapılar meydana getirecektir. Sanat bir bilim değil, teorik alt yapıya sahip, uygulama yönüyle birlikte düşünülmesi gereken bireyin salt yetenekleri doğrultusunda kuramsal söyleme sahip hareketler bütünüdür. Bu nedenle müzecilikle, doğrudan ilintilidir. İnsanların günlük deneyimlerine, siyasi, estetik, sosyal fonksiyonlarına hitap eden bir müze, sorgulayan, tartışan bireyler yetişmesinde katkı sağlayacaktır. İletişim dilini geliştirecek, sosyalleşme zemini hazırlayacak ve güçlü karaktere sahip, özgüveni yüksek bireyler yetişmesinde rol oynayacaktır. Müzeler aynı zamanda iletişim merkezleridir. Görsel sanatların tüm iletişim becerilerini kullanır ve izleyiciyle eserler arasında tarihsel bağ kurular. Akengin (2011)' e göre, "günümüzde müzelerin sadece arkeolojik buluntuların ve sanat eserlerinin, yabancılar, yerel halk ve okula giden çocuklar tarafından gezildiği sergilemeler olmaktan çıktığı ve müzelerin eğitim görevini üstlenmesi gerekliliği bir gerçektir" ifadesiyle, müzelerin eğitim misyonuna dikkat çekmektedir. Buyurgan ve Mercin (2005, s. 109), "müzelerdeki eserlerin sergilenmesiyle sanat öğrencileri ile yapıtlar arasındaki bağlar ortaya konduğu gibi, bireylere bir yandan bilgisini genişletme ve derinleştirme, akıl yürütme alışkanlığı kazandırılırken, diğer yandan da onların hayal gücünü ve duygu dünyasını zenginleştirerek yaratıcılıklarına katkı sağlayacaktır" ifadesinde bulunmuştur. Burada sözü edilen sadece plastik sanat eseri barındıran müzeler değil, aynı zamanda moda ve sanatın diğer disiplinlerini kapsayan tüm müzeler ve kurumlardır. Özellikle son zamanlarda sıkça rastlanılan moda sergileri, çeşitli müzeler, sanat galerileri ve diğer sanat platformlarında izleyicisiyle buluşmaktadır. Sanatın bu kolu içinde yine aynı durumdan söz etmek mümkündür. Sergilenen sadece bir eser değil, insan bedeninin kusursuzluğuyla uyum durumu ve bedenin performansı da izleyiciye gösterilmektedir (Mida, 2015, s. 50). Farklı disiplinler açısından da müzeler, önemli eğitim ve gösteri merkezleridir. Dinamik bir eğitim modeliyle, estetik algı düzeylerinin dikkatini çeken, içinde yaşam barındıran kamusal alanlardır.

Farklı disiplinlerde sanat eğitimi

Sanat eğitiminin gerekliliği tartışmasız her eğitim biçiminde olduğu gibi mutlak surette gereklidir ve birey, küçük yaşlardan itibaren bu eğitimi almalıdır. Sadece bir alan açısından değil, pek çok açıdan önemli katkısı olduğu düşünülmektedir. Bireylerin ruhsal durumları açısından “sanat terapi” eğitimi veya tıbbi gözlem süreci de bu eğitimin bir parçasıdır. Sağlık çalışmalarıyla birlikte yürütülen bu çalışma modeli, bireyin ruh sağlığı açısından olumlu değişiklikler meydana getirebilecek bir süreçtir. Allahverdiyev, Yucesoy, Bağlama (2017, s. 133), yayınlamış oldukları makalelerinde, çeşitli kavramlar üzerinden sanat eğitimi konularının önemine değinerek, özel eğitim, sanat terapisi, temel sanat eğitimi gibi yönlendirici içeriklerle, bireyin kendisini daha rahat ifade edebileceği bir kişilik meydana getireceğine işaret etmektedirler. Onlara göre sanat eğitimi, sadece belirli bir mekânda ve sürede sürdürülen bir eğitim değil, ailenin, okulun, arkadaş çevresinin, öğretmenin tümel birlikteliğinden oluşan ve bireyi merkeze alan yöneliminden ibaret davranışlar bütünüdür. Bu sebeple, ders ortamı yetersizdir. Sanat eğitimi, derslerin yanında, seminerler, geziler, hizmet içi eğitimlerle de desteklenerek, daha kapsayıcı biçimde verilmelidir. Kısacası bu denli fayda sağlayacak bir eğitim modeli, bireyin tüm sosyal çevresini içine alan geniş ortamı sayesinde “faydacılık” özelliğiyle ortaya çıkan bir sanat eğitimi, bireyi dış dünyanın zevklerine hazırlayacaktır.

Sanat eğitiminin faydacılığı noktasında disiplinler arası çalışma yapanlardan Julliard, Gujral, Hamil, Oswald, Smyk ve Testa, (2000, s. 118), sanat eğitimi alanını, sanattan bağımsız olarak değerlendirerek yeni bir kavram olarak değerlendirmektedirler. Onlara göre sanat sadece rahatlama aracı değil, isteklendirme, psikolojik, sosyolojik, toplumsal çözümlene gibi kavramları içine alarak, sanat terapisi noktasında bireyi toplum açısından daha yararlı ve işlevsel bir konuma getirmektedir. Sanat aynı zamanda bir farkındalık mekanizmasıdır. Bireyin farkındalık düzeyini geliştirmektedir. San’a göre (2003, s. 139), sanat yoluyla eğitim verilebilir. Bu yolla verilecek eğitim, sanatı bir araç olarak kullanarak, daha kalıcı davranışlar meydana getirebilecektir. Sanat eğitimi, aynı zamanda öğrenme doğasıyla ilgili bir kavramdır. Bireyin öğrenme düzeyi ne kadar gelişmişse, sanat üretme ve benimseme düzeyi de o kadar gelişmiştir.

Sanat eğitimcilerinin bir kısmı, öğrenme doğası ve anlamı üzerine eğilerek, bu konunun enformel bir konu olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu eğitimi, enformel eğitimcilerin vermesi gerektiğine işaret ederek, programların, belirli bir müfredat çizgisi dışında kalmayarak sınırları zorlayacak modellerin denenebileceğini düşünmüşlerdir. Bu yolla, daha yaratıcı bireylere fırsat tanınabileceği noktasında hem fikir olmuşlardır (Knutson, Crowley, Lin-Russell ve Annsteiner, 2011, s. 319). Sanat eğitiminin önemli hedeflerinden biri olan yaratıcı bireyler yetiştirmek, pedagojiye dayalı, fikir ve kaynakların doğru kullanımıyla mümkündür. Yaşam ve eğitimin, ekolojik kaygıları göz ardı eden, tüketim ekonomisinin yarattığı olumsuzluklar karşısında bireyi hazırlayan süreci, sanat eğitiminin önemini ve gerekliliğini hızlandırmıştır. Ekolojik açıdan, sosyal eko-adalet konularıyla ilgilenen bireylerin çeşitli eğitim politikalarına paralel olarak sanat eğitimi penceresinden konulara yaklaşması, ileriki yaşlar açısından da sanat eğitiminin sürdürülmesi gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle içinde eleştiri barındıran her türden eğitim modeli, eleştirel pedagojiyle birlikte yenilikçi uygulamaları hedefleyerek eğitim reformunda atılacak adımları geliştirecektir (Graham, 2007, s. 387). Sanat eğitiminin farklı disiplinlerle koordineli çalışması, geliştirilebilir bir altyapıya sahip olduğunu, çok

disiplinli çalışmaya uygun bir alan olduğunun göstergesidir. Bu aynı zamanda eğitim modellerine zenginlik katacak bir özelliktir.

Blandy, Congdon ve Krug (1998, s. 239)'a göre, ekosistemde meydana gelen etkileşim boyutu tüm canlıları etkileyen bir durumken, sanatla uğraşan fikir adamlarının toplumsal canlıları etkileyen benzeri bir ekosistemin parçası olduğu benzetmesini yapmaktadırlar. Ekolojik bir restorasyon kavramından söz eden yazarlar, insanı, gezegenin bir koruma ve denge aracı olarak nitelendirirken, sanat insanlarını bu ekolojik dünyanın bir parçası olarak görerek, sanat eğitimi mutlak alınması gereken bir eğitim çeşidi olarak düşünmektedirler.

Sanat eğitimi kavramının olumsuz olarak değerlendirilebilecek ifade biçimleri de vardır. Bunlar, yabancı, kültürsüzlük, beden, cinsiyet, kimlik, gürültü, kontrolsüzlük gibi kavramlardır. Bireye olumsuzluk çağrıştıracak bu kavramların etki mekanizması, farkındalığı artıran kavramların olumsuzluklarıyla birlikte, olumlu davranışlar kazandırabilecek bir yöntem oluşturulmaktadır (Saarnivaara ve Varto, 2005, s. 498). Olumlu davranışlarla ifade edilen yaratıcılık temelli bir açılım değildir. Yaratıcılığı bireysel anlamda sosyolojiye indirgeyerek, kavram sorgusu yapmak, bütüne ulaşmada önemli ayrıntılardan biridir. Kavramları sorgulayan araştırmacılar, çeşitli projeler üretmek için bilim sanat ilişkisini ortak bir ifade modeliyle aktarmaya çalışmışlardır. Bu çalışmalardan biri de yazılı arşiv belgeleriyle birlikte çalışan Absconditi Viscus sanat projesidir. Birinci Dünya Savaşı sırasında Londra'da bulunan Margaret Sokağı'nda çeşitli binalara savaşın duygusal ve travmatik etkilerini içeren bir dizi çizimler ve görseller konulmuştur. Sokaktan geçenler, savaşın yıkıcı gücünü hissederek, görsel anlamda etkilenmişlerdir (Vaughan, 2018, s. 238). Bununla birlikte bazı okul duvarlarına kazınan çizgisel resimlerde savaşın hazin çığlığı, gerçekleri, vahşeti görselleştirilmiştir. Buradan hareketle sanat ve sanat eğitimi, etkileşimle gelişen, yorumlayıcı özellikler kazandıran bir davranış biçimidir. Savaşın çığlığını anlatırken, gelişmişliğin sevincini de yansıtabilir. Sanat, anlam becerisi kazandıran, gelişimi hızlandıran, yorumlama özelliğini geliştiren bir araç ve eğitim modelidir (Freedman, 2005, s. 100). Sanat eğitimi, bireyi mutlu hissettiren özelliğiyle de toplumsal refaha katkı sağlayan bir yapıdadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Binlerce yıllık evrim süreci geçiren sanat, pek çok farklı başlık altında incelenmiş, disiplinler arası anlamda üzerinde konuşulmuş ve sınırlandırılmaya çalışılmıştır. Sanat gereklidir ki bunun kanıtını pek çok yazar ve sanatçı toplum üzerinden örneklerle deşinmiştir, deşinilmesi gereken diğer önemli husus ta, sanat ve sanat eğitimi kendi içinde özel bir alan olmasıdır. Levin'in (1999, s. 19) de ifade ettiği gibi; sanat eğitimi, bireyin kendi kendini güçlendiren ve duygusal anlamda destekleyici bir programdır. Evrensel dili sayesinde, küresel dünyada belirli kavramların anlamlandırılmasına katkı sağlamaktadır. Müfredatında bulunan veya bulunmayan pek çok özelliğiyle, eğitimin gelişimine destek olmaktadır. Duncum, (1997, s. 77) benzer bir ifadeyle sanat eğitiminin sağlıklı bir geleceğe sahip olması için yeniden yapılandırılması ve toplumsal düzeyde semiyotik bir kültür anlayışına doğru kayarak, yeni bir paradigma oluşturulması gerekliliğinin altını çizmiştir. Bu anlayış ile sanat eğitiminin kapsayıcı bir anlayış modeliyle, kitle iletişim araçlarının çoğalmasıyla kültürel anlamda daha geniş tabana yayılması sağlanmalıdır.

Sanat eğitimi tutarlı biçimde verme çabası bazı olumsuzlukları beraberinde getirmektedir. Bu olumsuzlukları, kendi görüşü doğrultusunda değerlendiren Milbrandt (2002, s. 152), sanat eğitiminin tutarsızlıklarına işaret etmektedir. İşaret ettiği tutarsızlıkların başında, müfredat dışında bireysellik temelinde, farklı metotları deneyen öğretim elemanlarının deneyimsizlikleri gelmektedir. Eğitimcilerle yaptığı görüşmelerde, onlara yönelttiği sorulara verilen cevaplara istinaden, yöneticilerin sanat eğitimi noktasında gerekli hassasiyeti göstermediklerini öne süren eğitimcilerden bahsetmiştir. Sanat eğitiminin farklı olumsuzluklarını değerlendiren Graham ve Gunzenhauser (2009, s. 23)'e göre, sanat eğitimi derslerine ayrılan sürenin yetersiz olması öğrencilerin bu anlamda bilinç düzeylerinin gelişimini olumsuz etkilemektedir. Özellikle erken çocukluk dönemi eğitimcilerinin, görsel sanat pedagojisi noktasında yetersiz kalması, erken çocuklukta sanat deneyimiyle tanışan çocuk açısından, birtakım olumsuzluklar meydana getirmektedir (Eckhoff, 2011, s. 384). Erken dönem çocuklukta yetersiz seviyede alınan sanat eğitimi, ileri yaşlarda kendisini ifade etme açısından sorunlar getirecektir. Kültürel anlamda seviye düşüklüğü oluşmasına sebebiyet verecektir. Bu sebeple, eğitim politikaları belirlenirken, her yaş dönem çocuklarının alacağı eğitim düzeylerinin yanında mutlak surette sanat eğitimi ile ilgili bir politika oluşturulmalı ve eğitim modeli tüm kurumlarda uygulanmalıdır. Sanat eğitiminin toplumda devamlılığının sağlanması okul öncesi eğitiminden itibaren tüm eğitim kademelerinde gereken bir durumdur. Sanat eğitiminin okul öncesi ve ilköğretim birinci kademede görsel sanatlar eğitimi dersi başlığı altında ve uygulama olarak verildiği günümüz eğitim sisteminde süreç zaman zaman zorlayıcı olabilmektedir. Bu durum da sanat eğitiminde kuramsal çerçevedeki eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren sanat eseri ile karşılaşan bireyin sanatı eleştirme yetisi ve sanatın ne olması gerektiğine dair fikirlerinin oluşması bu anlamda kazanılabilecek bir yeti olarak düşünülebilir.

Okul öncesi dönemle başlayan sanat eğitimi ve görsel ağırlıklı derslerin yanında zengin materyal kullanımı sağlanarak, ders daha cazip hale getirilmelidir. Görsel sanatlar dersini destekleyecek her türlü görsel zenginlik dersin içeriğine dahil edilmelidir. Medya araçları, elektronik kaynaklar, filmler hazırlanmalı, çocuğun seviyesine uygun şekilde öğrenme ortamında kullanılmalıdır (Bequette ve Brennan, 2008, s. 330). Görsel algıyı uyaran, çocuğun dikkatini çeken, odaklanmasını sağlayan araçlar, devlet eliyle kontrollü şekilde üretilirse, sanat eğitim politikasına daha iyi hizmet edecek duruma gelecektir. Aksi takdirde, ticari kaygıyla yapılan üretim modelleriyle belirli bir standarda ulaşmamış materyallerin sağlıksız deneyimler kazandırması kaçınılmaz olacaktır. Eğitimde standartlaşmayı sağlayan ders kitaplarının basılarak öğrencilere dağıtılması projesi bu anlamda yerinde ve olumludur. Özellikle pahalılaştıran baskı maliyetleri düşünüldüğünde çeşitliliği azaltması, israfın önüne geçilmesi yönünde faydalı bir proje olarak devam ettirilmektedir. Aynı şekilde sanat eğitimi materyalleri üretilir ve buna yönelik herkesin kullanabileceği araçlar hazırlanabilirse, daha olumlu sonuçlar alınacaktır. Buyurgan ve Buyurgan (2012, s. 5)'in da belirttiği gibi; sanat eğitiminin doğru düzeyde verilebilmesi için çağa uygun eğitim müfredatları hazırlanmalı veya günümüz toplumuna uygun hale getirilerek güncellenmelidir. Birey, her yönden daha gelişmiş bir düzeyde, kendi kültür dünyasıyla, farklı kültürleri tanımalı, eleştirel ve yorumlama bilincini geliştirmelidir. Sanat eğitimi alan birey, toplumsal estetik algı düzeyini yükseltmeli, yüksek haz ve anlamlandırabilme seviyesine ulaşmalıdır. Sanatın doğası gereği, algılama becerisi kazanmalı ve hayatın her aşamasında kendisini topluma hazırlamalıdır. Benzer özellikler, sanat eğitimcileri açısından değerlendirildiğinde, iyi eğitimle donatılmış eğitimcilere ihtiyaç vardır. Yüksek kültür seviyesine sahip eğitimciler yetiştirilmesi, sanat eğitimi açısından da önem arz etmektedir.

Sanatın uygulama ve pratik olarak verildiği çeşitli eğitim programlarında sanat eğitiminden ziyade, toplumsal dönüşümün sağlanacağı tüm eğitim kademe ve disiplinler üzerindeki dönüştürücü rolü önemli bulunmuştur. Bireylerin sanatı hayatına dahil etmesi yalnızca sanat üretebilme becerisi ile mümkün olmamaktadır. Sanatın hayata dahil olma durumu, toplumsal olgunlaşma ve entelektüel bakış açısı sanat eğitimiyle mümkün olmaktadır. Bu durum Cannatella (2004, s. 72)'nin sanat eğitiminin entelektüellik gerektiren bir disiplin olması, toplumsal düzeyi yüksek bireylerin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu entelektüellik anlayışı, bireyde yüksek bir iç görüyü oluşturmada, onun özgünlüğünü artırmaktadır. Sanat eğitimi, bu süreci kazandıran önemli bileşenlerden biri ve tamamlayıcısıdır” ifadesiyle örtüşmektedir. Bu durumda, güzel sanatlar eğitiminin, içsel “estetik” durumla ilgili bir bilim dalı olduğu söylenebilir. Entelektüellik, akademik yaklaşım, duyuşsal olarak ortaya çıkan ihtiyaçlar ve beceriler de bu konunun bileşenleri olarak düşünülebilir, Morley (2014, s 112)'in söylemiyle, Batılı öğrenme kültürü, değerler, sistematik ve bölünmüş süreçler, bilişsel olmayan, somatik olan, performatif ve katılımcı bir kavramsal çerçeve çizerek, öğrenme kültürüne katkı sağlayan bir ortam hazırlanması sanat eğitiminin ileri seviyede öğrenilmesini kolaylaştırmasını sağlayabilir. İleri seviyede sanat eğitiminin sağlam bir zeminde ilerlemesi, sanat alt yapısının kuvvetli olması hali ile de doğru orantılı olarak düşünülebilir.

Sanat, sanat eğitimi, sanatın başka alanlara katkı sağlaması ve hizmet etmesi özelinden gerekliliklerinin delillerle sunulduğu bu çalışmada şu konuyu altını çizmek gerekmektedir. Sanat ve sanat eğitimi kendi içinde özel bir alandır. Sanat farklı bir disipline hizmet etmeden de var olmalıdır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 1841-1855.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 1841-1855.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Akengin, Ç. (2005). *İlköğretim okullarında 1. kademede resim-iş dersi veren sınıf öğretmenlerinin resim-iş dersinde karşılaştıkları sorunlar* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi.
- Akengin, Ç. (2011). *İlköğretim 6.sınıf görsel sanatlar dersinde müze kaynaklı işbirliğine dayalı öğretim yönteminin öğrenci kazanımlarına etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi.
- Allahverdiyev, M., Yucesoy, Y. & Bağlama, B. (2017). An overview of arts education and reflections on special education. *International Journal of Educational Sciences*, 19(2-3), 127-135. <https://doi.org/10.1080/09751122.2017.1393956>.
- Anderson, T., Eisner E. & McRoriel, S. (1998). A survey of graduate study in art education. *Studies in Art Education*, 40(1), 8-25. <https://doi.org/10.2307/1320224>.
- Ballengue, M., C. & Stuhr, P., L. (2001). Multicultural art and visual cultural education in a changing world. *Art Education*, 54(4), 6-13. <http://dx.doi.org/10.1080/00043125.2001.11653451>
- Bequette, J.W. & Brennan, C. (2008). Advancing media arts education in visual arts classrooms: addressing policy ambiguities and gaps in art teacher preparation. *Studies in Art Education*, 49(4), 328-342. <http://dx.doi.org/10.1080/00393541.2008.11518745>.
- Blandy, D., Congdon, K.G. & Krug, D. H. (1998). Art, ecological restoration, and art education. *Studies in Art Education*, 39(3), 230-243. <http://dx.doi.org/10.1080/00393541.1998.11650026>.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2012). (3. Baskı). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). *Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları*. Vedat Özsoy (Ed.). Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği.
- Cannatella, H. (2004). Art education and bildung. *Journal of Visual Art Practice*, 3(1), 61-74. <http://dx.doi.org/10.1386/jvap.3.1.61/0>.
- Campana, A. (2015). Agents of possibility: examining the intersections of art, education, and activism in communities. *Studies in Art Education*, 52(4), 278-291. <http://dx.doi.org/10.1080/00393541.2011.11518841>.
- Carter, M. C. (2008). Volitional aesthetics: a philosophy for the use of visual culture in art education. *Studies in Art Education*, 49(2), 87-102. <http://dx.doi.org/10.1080/00393541.2008.11518728>.
- Christensen-Scheel, B. (2018). An art museum in the interest of publicness: a discussion of educational strategies at Tate Exchange. *International Journal of Lifelong Education*, 37(1), 103-119. <http://dx.doi.org/10.1080/02601370.2017.1406544>.
- Dewey, P. (2015). A comparative approach to art education policy research. *Studies in Art Education*, 49(4), 277-293. <http://dx.doi.org/10.1080/00393541.2008.11518742>.
- Duncum, P. (1997). Art education for new times. *Studies in Art Education*, 38(2), 69-79. <http://dx.doi.org/10.2307/1320584>.
- Eckhoff, A. (2011). Art experiments: introducing an artist-in-residence programme in early childhood education. *Early Child Development and Care*, 181(3), 371-385. <https://doi.org/10.1080/03004430903388089>.
- Freedman, K. (2005). Art education: epistemologies of art. *Studies in Art Education*, 46(2), 99-100. <http://dx.doi.org/10.1080/00393541.2005.11651783>.
- Gökay, M. (2009). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Graham, M.A. (2007). Art, Ecology and art education: locating art education in a critical place-based pedagogy. *Studies in Art Education*, 48(4), 375-391. <http://dx.doi.org/10.1080/00393541.2007.11650115>.
- Graham, M. A. & Sims-Gunzenhauser, A. (2009). Advanced placement in studio art and secondary art education policy: countering the null curriculum. *Arts Education Policy Review*, 110(3), 18-24. <http://dx.doi.org/10.3200/AEPR.110.3.18-24>.
- Holert, T. (2016). A politics of knowledge in contemporary art? *Performance Research*, 21(6), 57-62. <https://doi.org/10.1080/13528165.2016.1239901>.
- Hicks, L. E. (2004). Infinite and finite games: play and visual culture. *Studies in Art Educational a Journal of Issue and Research*, 45(4), 281-376. <http://dx.doi.org/10.1080/00393541.2004.11651776>

Başbuğ, Z. (2024). Sanatın rolü bağlamında sanat eğitiminde gereklilik algısı üzerine değerlendirmeler. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 1841-1855.
DOI. 10.51460/baebd.1469500

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (2), 1841-1855.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (2), 1841-1855.

Araştırma Makalesi / Research Paper

İstifoğlu Orhon, B. (2008, Kasım). Sanat eğitiminin gerekliliği. *3.Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri*, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Julliard, K. N., Gujral J. K., Hamil, S.W., Oswald, E., Smyk, A. & Testa, N. (2000). Art-based evaluation in research education. *Art Therapy*, 17(2), 118-124. <http://dx.doi.org/10.1080/07421656.2012.730029>.

Knutson, K., Crowley, K., Lin-Russell, J. & Annsteiner, M. (2011). Approaching art education as an ecology: exploring the role of museums. *Studies in Art Education*, 52(4), 310-322. <https://doi.org/10.1080/00393541.2011.11518843>.

Kindler, A. M., Pariser, D. A., Berg, A. V., Liu, W. C. & Dias, B. (2002). Aesthetic modernism, the first among equals? A look at aesthetic value systems in cross-cultural, age and visual arts educated and non-visual arts educated judging cohorts. *International Journal of Cultural Policy*, 8(2), 135-152. <https://doi.org/10.1080/1028663022000009533>.

Levin, G. R. (1999). Art education as cultural Practice. *Art Journal*, 58(1), 16-20. <https://doi.org/10.1080/00043249.1999.10791913>.

Marché, T. (2002) Discipline before discipline-based art education: federal support, curricular models, and the 1965 penn state seminar in art education. *Arts Education Policy Review*, 103(6), 25-33. <https://doi.org/10.1080/10632910209600743>.

Mercin, L. (2009). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi*. Ali Osman Alakuş (Ed.) & Levent Mercin (Ed.). Sanat nedir? (s.1-11). Ankara: Pegem.

Mida, I. (2015). Animating the body in museum exhibitions of fashion and dress. *Dress*, 41(1), 37-51. <https://doi.org/10.1179/0361211215Z.00000000038>.

Milbrandt, M. K. (2002). Addressing contemporary social issues in art education: a survey of public school art educators in Georgia. *Studies in Art Education*, 43(2), 141-157. <https://doi.org/10.1080/00393541.2002.11651715>.

Milbrandt, M. K., Miraglia K. M. & Zimmerman, E. (2018). An analysis of current research in studies in art education and the international journal of education through art. *Studies in Art Education*, 59(1), 39-54. <https://doi.org/10.1080/00393541.2017.1401882>.

Morley, S. (2014). Analytic and holistic approaches to fine art education: a comparative approach. *Journal of Visual Art Practice*, 13(2), 101-113. <https://doi.org/10.1080/14702029.2014.959724>.

Moszkowicz, J. (2013). American pragmatism and graphic design: retrieving the historical and philosophical constitutions of a 'non-theoretical' approach. *The Design Journal*, 16(3), 315-338. <https://doi.org/10.2752/175630613X13512595147032>. 506.

Saarnivaara, M. & Varto J. (2005). Art education as a trap. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 49(5), 487-501. <https://doi.org/10.1080/00313830500267952>.

San, İ. (2003). *Sanat eğitimi kuramları*. (2. Baskı). Ankara: Ütopya.

Şen, Ü. S. (2005). Sanat eğitiminde bilimsel araştırma yöntemlerinin kullanılması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 343-360.

Tolstoy N. L. (2016). *Sanat Nedir?* (M. Beyhan, Çev.). İstanbul: İş Bankası Kültür.

Vaughan, K., Lévesque, M., Szabad-Smyth, L., Garnet, D., Fitch, S. and Sinner, A. (2017) A history of community art education at Concordia University: educating the artist-teacher through practice and collaboration. *Studies in Art Education*, 58(1), 28-38. <https://doi.org/10.1080/00393541.2016.1258530>.

Vaughan, S. (2018). Art and sonic mining in the archives: methods for investigating the wartime history of Birmingham school of art. *History of Education*, 47(2), 225-240. <https://doi.org/10.1080/0046760X.2017.1420244>.

Wright, A. C. (1997) What is art? Tolstoy's criteria in the light of works by Mikhail Bulgakov and Friedrich Dürrenmatt. *Canadian Slavonic Papers*, 39(3-4), 385-405. <https://doi.org/10.1080/00085006.1997.11092161>.

Yılmaz, M. (2015). *21. Yüzyılda Türk Sanatı*. F. Başbuğ (Ed.), Hasan Pekmezci ve Şükran Pekmezci ile sanata dair (s.98-103). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Basımevi.

Başbuğ, Z. (2024). Sanatın rolü bağlamında sanat eğitiminde gereklilik algısı üzerine değerlendirmeler. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 1841-1855.

DOI. 10.51460/baed.1469500